

Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання
Рэспублікі Беларусь

Віцебская ордэна «Знак Пашаны» дзяржаўная акадэмія
ветэрынарнай медыцыны

Ю. У. Баушына, К. С. Півавар, Г. Э. Чарнецкая

**БЕЛАРУСКА-РУСКАЯ ІНТЭРФЕРЭНЦЫЯ.
ЗБОРНІК ПРАКТЫКАВАННЯЎ**

Вучэбна-метадычны дапаможнік для студэнтаў спецыяльнасцей
1-74 03 01 «Заатэхнія»; 1-74 03 02 «Ветэрынарная медыцына»;
1-74 03 04 «Ветэрынарная санітарыя і экспертыза»;
1-74 03 05 «Ветэрынарная фармацыя»

Віцебск
ВДАВМ
2020

УДК 808.26
ББК 81.2 Бел – 9
Б29

Рэкамендавана да выдання Саветам кафедраў сацыяльна-гуманітарных
навук УА «Віцебская ордэна «Знак Пашаны» дзяржаўная
акадэмія ветэрынарнай медыцыны»
ад 19 лістапада 2019 г. (пратакол № 2)

Аўтары:

старшы выкладчык *Ю. У. Баушына*; дацэнт *К. С. Півавар*; старшы
выкладчык *Г. Э. Чарнецкая*

Рэцэнзенты:

кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры беларускага мовазнаўства
УА «ВДУ імя П. М. Машэрава» *А. С. Дзядова*; кандыдат філалагічных
навук, дацэнт кафедры правазнаўства і сацыяльна-гуманітарных
дысцыплін «Міжнародны ўніверсітэт «МІТСА» Віцебскі філіял»
Л. С. Васюковіч

Баушына, Ю. У.

Беларуска-руская інтэрферэнцыя. Зборнік практыкаванняў : вучэб.-
Б29 метад. дапаможнік для студэнтаў спецыяльнасцей 1-74 03 01 «Заатэхнія»;
1-74 03 02 «Ветэрынарная медыцына»; 1-74 03 04 «Ветэрынарная
санітарыя і экспертыза»; 1-74 03 05 «Ветэрынарная фармацыя» /
Ю. У. Баушына, К. С. Півавар, Г. Э. Чарнецкая. – Віцебск : ВДАВМ, 2020.
– 28 с.

Вучэбна-метадычны дапаможнік складзены ў адпаведнасці з вучэбнай
праграмай для вышэйшых навучальных устаноў «Беларуская мова
(прафесійная лексіка)» для студэнтаў факультэта ветэрынарнай медыцыны
і біятэхналагічнага факультэта. Ён змяшчае тэарэтычную і практычную
часткі, раздзел для самакантролю. Выданне можа быць выкарыстана для
аўдыторнай работы са студэнтамі завочнай формы атрымання вышэйшай
адукацыі.

УДК 808.26
ББК 81.2 Бел – 9

© УА «Віцебская ордэна «Знак Пашаны»
дзяржаўная акадэмія ветэрынарнай
медыцыны», 2020

Прадмова

Вучэбна-метадычны дапаможнік “Беларуска-руская інтэрферэнцыя. Зборнік практыкаванняў” прызначаецца студэнтам факультэта ветэрынарнай медыцыны і біятэхналагічнага факультэта.

Дапаможнік падрыхтаваны ў адпаведнасці з вучэбнай праграмай для спецыяльнасцей: 1-74 03 01 “Заатэхнія”; 1-74 03 02 “Ветэрынарная медыцына”; 1-74 03 04 “Ветэрынарная санітарыя і экспертыза”; 1-74 03 05 “Ветэрынарная фармацыя” (УА ВДАВМ, 2019).

У тэарэтычным раздзеле дапаможніка падаюцца тэмы “Паняцце білінгвізму” і “Моўная інтэрферэнцыя”, “Віды беларуска-рускай інтэрферэнцыі”.

Тэарэтычныя палажэнні ілюструюцца шырокім фактычным матэрыялам, практычныя заданні пабудаваны на тэрміналогіі розных галін навукі, у тым ліку ветэрынарнай і сельскагаспадарчай. Практычны матэрыял будзе садзейнічаць больш глыбокаму асэнсаванню і засваенню моўных фактаў.

У раздзеле для самакантролю пададзены тэставыя заданні, якія дазваляць студэнтам правесці ступень засваення тэарэтычнага матэрыялу.

I. Тэарэтычная частка

Паняцце білінгвізму. Аспекты білінгвізму

Двухмоўе (білінгвізм) – гэта папераменнае карыстанне дзвюма мовамі. Сэнс паняцця «двухмоўе» вынікае з выразу “дзве мовы”. Такая ж структура яго лацінскага эквівалента білінгвізм (*bi* – двойчы і *lingua* – мова).

Двухмоўе – з’ява складаная, шматбаковая. Яна можа разглядацца ў трох аспектах: псіхалагічным, педагагічным і сацыялінгвістычным.

Псіхалагічны аспект звязаны з асаблівасцямі псіхалагічнага складу чалавека, з яго разумовымі здольнасцямі, эмацыянальнай прыстасаванасцю і г.д., з праблемай пераключэння з аднаго моўнага кода на другі.

Педагагічны аспект закранае розныя бакі навучання другой мове, у тым ліку і ўплыў адной мовы на працэс засваення другой.

Сацыялінгвістычная характарыстыка двухмоўя грунтуецца на такіх параметрах, як: сфера выкарыстання першай і другой мовы; ступень авалодання мовамі; выкарыстанне моўных кампанентаў (літаратурная мова, дыялект, жаргон і г.д.); размеркаванне камунікатыўных функцый паміж мовамі; шырыня выкарыстання другой мовы.

Прынята адрозніваць некалькі відаў білінгвізму:

а) у залежнасці ад колькасці білінгваў:

- індывідуальны (уласцівы асобным членам грамадства);
- калектыўны (характэрны цэлым групам людзей);

б) у залежнасці ад умоў узнікнення:

- натуральны (авалоданне абедзвюма мовамі адбываецца адначасова);
- штучны (авалоданне другой мовай адбываецца па меры неабходнасці пасля засваення роднай мовы);

в) у залежнасці ад ступені роднасці моў:

- блізкароднасны (напрыклад, беларуска-рускі білінгвізм);
- неблізкароднасны (беларуска-англійскі, руска-фінскі і інш.);

г) у залежнасці ад асаблівасцей мыслення білінгваў:

- прапарцыйны (чалавек ў роўнай ступені валодае дзвюма мовамі);
- непрапарцыйны (білінгв спачатку стварае канструкцыі на роднай мове, а пасля перакладае іх на іншую мову);

д) у залежнасці ад ступені засваення няроднай мовы:

- рэцэптыўны (чалавек толькі ўспрымае тэкст на няроднай мове);
- рэпрадуктыўны (білінгв успрымае тэксты на няроднай мове і можа ўзнаўляць прачытанае або пачутае);
- прадуктыўны (чалавек успрымае тэксты на няроднай мове, здольны ўзнаўляць прачытанае або пачутае і можа сам ствараць тэксты).

Як правіла, білінгвізм узнікае гістарычна ў выніку заваяванняў, мірных перасяленняў народаў і кантактаў паміж суседнімі разнамоўнымі групамі.

Пры сутыкненні дзвюх моў у сітуацыі білінгвізму адна мова можа поўнасьцю выцесніць іншую (напрыклад, іспанская і партугальская мовы выцеснілі індзейскія мовы ў Лацінскай Амерыцы) або на іх базе можа

ўтварыцца новая, змешаная мова (напрыклад, французская мова, якая ўзнікла з лацінскай і мясцовых кельцкіх дыялектаў) ці абедзве мовы могуць зазнаць пэўныя змены на розных узроўнях моўнай структуры:

фаналагічным – змены ў вымаўленні (напрыклад, асечінская мова, якая адносіцца да групы іранскіх моў, засвоіла фанетычныя асаблівасці суседніх дагестанскіх моў);

граматычным – запазычванне і калькаванне граматычных з’яў (напрыклад, руская мова запазычыла граматычную катэгорыю дзеепрыметніка са стараславянскай мовы);

лексічным – запазычванне слоў (напрыклад, англійская мова запазычыла французскую лексіку ў перыяд, калі французская мова была дзяржаўнай мовай у Англіі).

Паводле апошніх звестак, каля 70 % насельніцтва Зямлі ў той ці іншай ступені валодаюць дзвюма і больш мовамі.

Трасянка ўяўляе сабой гібрид беларускай літаратурнай мовы, а таксама яе розных тэрытарыяльных і сацыяльных разнавіднасцяў і рускай літаратурнай мовы. Не толькі сярод славянскіх моў, але і ў Еўропе ў цэлым трасянка ўяўляецца ўнікальнай з’явай (англ., франц., ісп., партуг. і г.д.).

Гісторыя двухмоўя на тэрыторыі Беларусі

На тэрыторыі Беларусі двухмоўе існавала здаўна, хоць яго характар і састаўныя кампаненты мяняліся. Ужо ў перыяд Вялікага Княства Літоўскага (XIII – XVIII ст.) існавала беларуска-царкоўнаславянскае пісьмовае і вуснае двухмоўе. З пашырэннем на тэрыторыі Беларусі польскай мовы (пасля аб’яднання ВКЛ з Польскім каралеўствам) пачало складвацца беларуска-польскае двухмоўе. Пазней, калі пасля трох падзелаў Рэчы Паспалітай (1772, 1793, 1795 гг.) беларускія землі адышлі да Расіі і функцыі афіцыйнай мовы стала выконваць руская мова, шырока развіваецца беларуска-рускае двухмоўе. У раёнах сумеснага пражывання беларусаў з іншымі народамі фарміравалася беларуска-літоўскае, беларуска-латышкае, беларуска-яўрэйскае і г.д. двухмоўе. У перыяд уваходжання беларускіх зямель у склад Рэчы Паспалітай і Расійскай імперыі, а таксама ў апошнія дзесяцігоддзі XX ст. характар і развіццё двухмоўя і ў цэлым моўнай сітуацыі на Беларусі ў значнай ступені залежалі ад дзяржаўнай палітыкі (паланізацыя, русіфікацыя і інш.).

У 1990 г. быў прыняты Закон “Аб мовах у БССР”, паводле якога беларуская мова прызнана адзінай дзяржаўнай. У 1995 г. быў праведзены Прэзідэнтам рэферэндум, дзе руская і беларуская мовы аб’яўлены дзяржаўнымі.

Сучасная моўная сітуацыя на Беларусі характарызуецца суіснаваннем і выкарыстаннем беларускай і рускай моў і вызначаецца як незбалансаванае беларуска-рускае двухмоўе. Значная частка насельніцтва Беларусі актыўна карыстаецца і рускай, і беларускай мовай у розных сферах грамадскай дзейнасці. Але існуюць і значныя кантынгентны людзей, якія практычна карыстаюцца толькі якой-небудзь адной мовай.

Паняцце моўнай інтэрферэнцыі

У сітуацыі двухмоўя ўзаемадзеянне моў, якія кантактуюць, прыводзіць да *інтэрферэнцыі*, гэта значыць пры маўленні на адной мове ўжываюцца элементы другой мовы. Іншымі словамі, інтэрферэнцыя прыводзіць да парушэння нормаў суіснуючых моў. Узровень інтэрферэнцыі залежыць ад ступені авалодання другой мовай, ад умення свядома адрозніваць факты розных моў і шэрагу іншых прычын. Беларуская-руская і руска-беларуская інтэрферэнцыя – з’ява даволі распаўсюджаная і закранае ўсе сферы моўнай сістэмы: фанетыку, акцэнтацыю, марфалогію, лексіку, сінтаксіс.

Віды:

Фанетычная інтэрферэнцыя – гэта парушэнне некаторых норм фанетыкі беларускай літаратурнай мовы. Напрыклад, цвёрдыя *p* і *ч* на месцы рускіх мяккіх *p’* і *ч’*, фрыкатыўнае *z* на месцы рускага выбухнога *z*, *дз’* і *ц’* на месцы *д’* і *т’*, ярка выражанае аканне і інш. (благадару, крэпас’ц’, дзеці). Гэтыя асаблівасці вельмі ўстойлівыя і могуць заставацца ў беларуска-рускага білінгва на ўсё жыццё.

Акцэнтацыйная інтэрферэнцыя – гэта пэўны ўплыў націску ў рускай мове на беларускія словы (тлумачыцца парушэннем акцэнтных норм у маўленні).

Параўнайце:

рус. <u>в</u> ерба	бел. <u>в</u> ярба
о <u>л</u> ьха	во <u>л</u> ьха
кто-ни <u>б</u> удь	хто-не <u>б</u> удзь
та <u>л</u> ант	та <u>л</u> ент
оди <u>н</u> на <u>д</u> цать	ад <u>з</u> і <u>н</u> а <u>д</u> ца <u>ц</u> ь
до <u>ч</u> ка	да <u>ч</u> ка
спи <u>н</u> а	сп <u>і</u> на
во <u>л</u> осы	ва <u>л</u> асы
кра <u>п</u> ива	кра <u>п</u> і <u>в</u> а

Марфалагічная інтэрферэнцыя абумоўлена разыходжаннімі ў граматычным афармленні рускіх і беларускіх лексем (разыходжанні ў родзе і ліку, склонавых формах назоўнікаў і г.д.).

Разыходжанне катэгорыі ліку назоўнікаў у рускай і беларускай мовах

Беларуская мова	Русский язык	Беларуская мова	Русский язык
гародніна	овощи	клопат	хлопоты
крупы	крупя	уцёкі	бегство
уводзіны	введение	брусніцы	брусника
адносіны	отношение	грудзі	грудь
паводзіны	поведение	двайняты	двойня
могілкі	кладбище	дзверы	дверь
вотруб’е	отруби	садавіна	фрукты
бяліла	белила	змрок	сумерки
чарніцы	черника	маліны	малина

Разыходжанне катэгорыі роду назоўнікаў у беларускай і рускай мовах

<i>Беларуская мова</i>	<i>Русский язык</i>
<i>Мужчынскі род</i>	<i>Женский род</i>
летапіс	летопись
запіс	запись
подпіс	подпись
насып	насыпь
россып	россыпь
стэп	степь
пыл	пыль
цень	тень
гар	гарь
медаль	медаль
шаль	шаль
мазоль	мозоль
прыбытак	прибыль
рамонак	ромашка
боль	боль
вокіс	окись
перакіс	перекись
валяр'ян	валерьяна
палын	попынь
сабака	собака
прыпынак	остановка
відэлец	вилка
<i>Жаночы род</i>	<i>Мужской род</i>
акруга	округ
гусь	гусь
камода	комод
прастора	простор
шафа	шкаф
пара	пар
вяргіня	георгин
таполя	тополь
кафля	кафель
падлога	пол
шыпшына	шиповник
<i>Ніякі род</i>	<i>Средний род</i>
кацяня	котенок
жарабя	жеребенок
шчаня	щенок
святло	свет
сцябло	стебель

Лексічная інтэрферэнцыя выклікана рознымі тыпамі лексіка-семантычных сыходжанняў і разыходжанняў кантактуючых моў. Напрыклад, ужыванне ў беларускай мове выразу *гуляць ролю* замест *адыгрываць ролю* (параўнайце рус. играть роль).

Сінтаксічная інтэрферэнцыя рэгулюе правільнае спалучэнне лексем у словазлучэннях, у сказах. Напрыклад, у беларускай мове дзеясловы са значэннем дзеяння ці стану (*хадзіць, сустракацца, бачыцца і пад.*) кіруюць месным склонам назоўнікаў з прыназоўнікам па (*хадзіць па вечарах, бачыцца па суботах, сустракацца па выхадных*), а ў рускай мове адпаведныя дзеясловы патрабуюць ад залежнага слова давальнага склону з прыназоўнікам по (*ходит по вечерам, видется по субботам, встречаются по выходным*). Іншыя выпадкі сінтаксічных асабалівасцей дапасавання і кіравання ў абедзвюх мовах прадстаўлены ў табліцы:

Беларуская мова	Руская мова
Пры лічэбніках <i>два (дзе), тры, чатыры</i> назоўнікі стаяць у Н. скл. мн. ліку: <i>два вялікія гарады</i>	Назоўнікі ў адпаведных словазлучэннях ставяцца ў родным склоне: <i>два больших города</i>
Дзеясловы <i>дзякаваць, выбачаць, дараваць</i> утвараюць словазлучэнні з Д.скл.: <i>дзякую вам, даруйце мне.</i>	Дзеясловы <i>благодарить, извинить</i> ужываюцца з В.скл.: <i>благодарю вас, извините меня</i>
Дзеясловы <i>думкі, пачуцця, маўлення (гаварыць, непакоіцца, клапаціцца, думаць)</i> утвараюць словазлучэнні з назоўнікамі В. скл. з прыназоўнікам пра: <i>гаварыць пра надвор'е, клапаціцца пра бацькоў</i>	Залежнае слова з дзеясловамі <i>говорить, заботиться, думать</i> мае форму М. скл. з прыназоўнікам о (об): <i>говорит о погоде, заботится о родителях</i>
Дзеясловы руху (<i>ісці, бегчы, плыць, ехаць</i>), а таксама волевыяўлення (<i>наслаць</i>) пры абазначэнні мэты дзеяння ўтвараюць словазлучэнні з назоўнікамі В.скл. з прыназоўнікам па: <i>пайсці па хлеб, наслаць па доктара</i>	Адпаведныя дзеясловы ужываюцца з Тв.скл. з прыназоўнікам за: <i>пойти за хлебом, послать за доктором</i>
Дзеясловы <i>хварэць, захварэць</i> і прыметнік <i>хворы</i> ўтвараюць словазлучэнні з В.скл. з прыназоўнікам на: <i>хварэць на ангіну</i>	Залежнае слова мае форму Т.скл.: <i>болеть ангиной</i>
Дзеясловы <i>жартаваць, смяяцца, кніць, дзівіцца</i> ўтвараюць словазлучэнні з Р.скл. з прыназоўнікам з: <i>смяяцца з хлопчыка</i>	Адпаведныя дзеясловы ўжываюцца з Тв. скл.: <i>смеяться над мальчиком</i>
Пры дзеясловах <i>ажаніць, ажаніцца</i> назоўнік ставіцца ў форме Тв. скл. з прыназоўнікам з: <i>ажаніўся з Марыяй, ажанілася з Антонам</i>	Адпаведныя формы дзеясловаў з прыназоўнікамі залежыць ад роду назоўніка: <i>женился на Марии, вышла замуж за Антона</i>

Словаўтваральная інтэрферэнцыя абумоўлена несупадзеннем словаўтвараючых форм шматлікіх аднакаранёвых рускіх і беларускіх слоў: *домогательство* – *дамаганне*, *виновный* – *вінаваты*, *свидетель* – *сведка*, *гипнотизировать* – *гіпнатызаваць*. Пры параўнанні агульных назоўнікаў выяўляюцца розныя тыпы несупадзення іх словаўтваральнай характарыстыкі ў рускай і беларускай мовах: *читатель* – *чытач*, *хитрец* – *хітрун*, *негодяй* – *нягоднік*.

Ступень інтэрферэнцыі залежыць ад многіх фактараў. У першую чаргу, варта адзначыць прыналежнасць моў да адной або розных моўных сем'яў (груп). Напрыклад, беларуская і руская мовы – індаеўрапейская сям'я моў, славянская група, усходнеславянская падгрупа. Калі моўныя элементы адной сістэмы ў цэлым падобныя да элементаў другой і маюць нязначныя разыходжанні на моўных узроўнях, то менавіта гэтыя разыходжанні і будуць асноўнай глебай для з'яўлення інтэрферэнцыі. Тоесныя моўныя элементы, правілы, заканамернасці і нормы не выклікаюць інтэрферэнцыю, паколькі яны не ўступаюць у супярэчнасці.

Канкрэтныя вынікі інтэрферэнцыі абумоўлены таксама сацыяльнымі этналінгвістычнымі ўмовамі ўзаемадзеяння (нацыянальны і этнічны склад моўнага рэгіёна, колькасць дыялектаў, узроставы склад двухмоўнага насельніцтва, а таксама яго адукацыйны цэнз, ступень валодання роднай і няроднай мовамі і інш.).

Блізкароднасны характар беларускай і рускай моў абумоўлівае шматлікасць і ўстойлівасць інтэрферэнцыйных памылак пры маўленні на той ці іншай мове. Аднак яны, як правіла, не ўплываюць на працэс разумення выказванняў як на беларускай, так і на рускай мовах. Таму праблема інтэрферэнцыі для беларуска-рускага двухмоўя стаіць, пераважна, як праблема культуры беларускай і рускай моў ва ўмовах двухмоўя.

II. Практычная частка

Заданне 1. Падбярыце да рускіх словазлучэнняў беларускія аднаведнікі, запішыце. У дужках абазначце род назоўнікаў у абедзвюх мовах.

1. Новый кафель, золотая медаль, широкий простор, маленький гусёнок, стеклянная банка, неправильная дробь, приятное воспоминание, недавняя запись, комод для белья, переплетенная рукопись, высокая насыпь, злая собака, высокий тополь, вкусное яблоко, длинная тень, уверенная поступь, полевая ромашка, белый пион, узкая бровь, свежий салат, новая посуда, норвежская селёдка, ранние овощи, большая свёкла.

2. Острая боль, чудесная степь, горькая полынь, выгодная продажа, высокий стебель, сильная накипь, белая кость, интересный вопрос, горячий источник, автобусная остановка, денежная прибыль, серебряная вилка, очередная перепись, всеобщий интерес, собственное мнение, подавляющее большинство, глубокое заблуждение, моя жизнь, чистый пол, полная пачка, потянуло гарью, жёлтый огонёк, дубовый шкаф, голосистая гармонь, сливки для торта.

Заданне 2. Запішыце беларускія аднаведнікі да наступных рускіх слоў. Параўнайце формы ліку гэтых назоўнікаў у абедзвюх мовах.

Клюква, поведение, сумерки, дверь, крупа, конопля, черника, грудь, дрожь, смотрины, баловство, обручение, хитрость, дрова, совесть, часы, фрукты.

Заданне 3. Да наступных беларускіх назоўнікаў падбярыце рускія аднаведнікі, а да рускіх – беларускія аднаведнікі. Вызначце іх род.

Сведка, абаронца, мурашка, сяўба, мясіна, прадмова, назва, помста, гваздзік, рамонак, півоня, вяргіня, хлапчанё, асяроддзе, шчупак, ярына, лекі.

Кофе, какао, лакомка, плакса, ябеда, тополь, дробь, рожь, собака, тень, орлёнок, утёнок, творчество, туфля, крупа, валериана, хлопоты, равнодушие, озимые.

Заданне 4. Запішыце словы ў родным склоне адзіночнага ліку, растлумачце правапіс канчаткаў.

Твар, лоб, хмызняк, вецер, класіцызм, сшытак, дзень, грам, тыдзень, горад, алюміній, гнеў, торф, праспект, саўгас, гушчар, конь, азот, смутак, ураган, грамадзянін, генерал, выказнік, Гомель, Віцебск.

Заданне 5. Запішыце прыведзеныя словазлучэнні па-беларуску. Звярніце ўвагу на іх прыназоўнікавае і склонавае адрозненне ў беларускай і рускай мовах.

По одноименному роману Ивана Мележа, подготовиться к наступлению, вне конкуренции, из зависти к другу, забыть обо всём, жениться на Марине, охотиться за лисой, ухаживать за девушкой, из желания отомстить, начало в полдень, обратиться к детям, дом в три этажа, лекция в пять часов, сходить за хлебом, больной тифом, болеть ангиной, пойти за доктором, умнее сестры, простить сына, шутить над другом.

Заданне 6. Вызначце формы залежных слоў. Складзіце 3–4 сказы з дадзенымі словазлучэннямі.

Моцн... боль, ячн... крупы, спел... чарніцы, прыгож... цюль, балюч... мазоль, горк... палын, разборлів... подпіс, снегав... коўдра, малад... гусь, пакаёв... сабака, нов... шынель, шырок... стэп.

Заданне 7. Дайце рускі пераклад.

Падзякаваць выкладчыку, даведацца пра ўчынак, ведаць пра гэта, многія забыліся на спорт, паставіцца да яе паводзін, дзівіцца з яго спрыту, смяяліся з яго, не дазваляю здэкавацца з яго, згадзіўся з ахвотай, з жахам крыкнуць, з трывогай за яго, закрычаць на ўвесь голас, на ўласныя вочы бачыў.

Заданне 8. Перакладзіце наступныя словы на беларускую мову. Параўнайце націск у рускіх і беларускіх словах.

Не был, чатырнадцать, кто-нибудь, знахарь, проходит, окунь, кидать, за-долго, мельком, шестеро, приносит, безвыходный, волосы, худенький, пережитое, плести, ободранный, насмерть, позвала, экзаменованный, боязнь, ветры, дочиста, поровну, соотносить, звонит, воспринял, старенький, одноразовый, кем-нибудь, стоптанный.

Заданне 9. Перакладзіце наступныя словы на беларускую мову. Параўнайце словаўтваральныя сродкі ў рускіх і беларускіх словах.

Бобрёнок, гречиха, молотилка, читатель, сговорчивый, вымокший, опухший, человеческий, творческий, классический, обман, беспорядок, изгнание, переполох, успех, игнорировать, рыбачить, закатать, заровняют, воспалиться, успокоить, собирать, побелеть, возвещать.

Заданне 10. Запішыце словы па-беларуску.

Диетический, антибиотик, ассоциация, аннотация, бактериоз, резюме, биопсия, районный, рацион, биосфера, гомеопат, йогурт, диагностика, потенциал, реактив, ориентация, йодистый, специалист, биолог, экспертиза, фармацевт, терапия, гемоглобин, реферат, исследовательский, терапевт.

Заданне 11. Перакладзіце наступныя словы на беларускую мову. Параўнайце род назоўнікаў у дзвюх мовах.

Телёнок, шов, щенок, электричество, тяжесть, цепь, возвышенность, средство, спокойствие, свет, обязанность, объявление, одежда, отсутствие, большинство, бровь, будущее, добродушие, занятие, заросль, зрение, котёл, лов, настроение, толпа, уважение, пар, подобие, посуда, растение.

Заданне 12. Устаўце прапушчаныя літары, растлумачце напісанне спалучэнняў зычных.

Ды...метр, акі...н, фе...рверк, абітуры...нт, ажы...таж, нацы...нальны, гігі...на, трыль...н, ма...р, ...гурт, ра...н, фа..., ра...ніраванне, міліцы...нер, ды...гназ, ды...лог, алімпі...да, ды...пазон, ды...лог, сацы...льны, гені...льны, стады...н, рацы...налізатар, перы...д, патры...тызм, аксі...ма.

Заданне 13. Зрабіце пераклад на беларускую мову.

Дробь, поставьте, прорыв, земной, любовь, добавьте, познакомься, бьются, семьдесят, кефир, медаль, легенда, серединка, спектакль, накипь, поставь, семья, сыпь, семь, семнадцать, восемь, верфь, пехота, памятка, певец, педаль, бесстрашный, пейзаж, третьеклассник, берёзка, связь, Валентина, беллетристика.

Заданне 14. Раскрыйце і параўнайце значэнні сугучных слоў беларускай і рускай моў. Як называецца такая з’ява? Дапоўніце рад уласнымі прыкладамі.

Адказаць – отказать, дыван – диван, нядзеля – неделя, пакой – покой, рэч – речь, справа – справа, чуць – чуть.

Заданне 15. Вызначце від інтэрферэнцыі ў словазлучэннях. Запішыце выпраўленыя варыянты.

Вазьміце гэта на заўвагу, верба, гаварыць тым жа языком, гарбата лімонны, каўбаса абыкнавенная, кропка гледжання, некалькі часоў, пакупайце гарачы хлеб, расліннае масла, станоўчы рэзультат, старшы сын.

Заданне 16. Перакладзіце словы на беларускую мову. Знайдзіце разыходжанні ў родзе, ліку, склоне.

Вес, дверь, движение, доказательство, зрение, лицо, медаль, накипь, насыпь, отношение, окись, оттенок, пар, подпись, пол, пыль, свет, средство, тень, черника, яблоко.

Заданне 17. Запішыце аднаведныя беларускія словы-тэрміны.

Земляника, клюква, брусника, шиповник, лилия, осокорь, ежевика, ольха, папоротник, сирень, камыш, боярышник, жимолость, крыжовник, пырей, можжевелник, белена, ель, тростник, жасмин, георгин, бархатцы, ива, подсолнух, одуванчик, клевер, подорожник.

Заданне 18. Словы-тэрміны беларускай флоры размясціце ў алфавітным парадку і падбярыце да іх рускія аднаведнікі.

Журавіны, брусніцы, суніцы, шыпшына, лілея, ажына, парэчкі, ясакар, бэз, вольха, папараць, святаяннік, чарот, каноплі, глог, бружмель, агрэст, ядловец, багавінне, пырнік, блёкат, язмін, вяргіня, аксаміткі, вярба, дзьмухавец, канюшына, трыпутнік, сланечнік, трыснёг.

Заданне 19. Запішыце адпаведныя прыведзеным беларускамоўныя афіцыйныя і гутарковыя імёны.

Александр, Семён, Фёдор, Григорий, Матвей, Парфён, Евфимий, Иосиф, Афанасий, Тимофей, Иван, Леон, Филипп, Викентий, Даниил, Филимон, Николай, Прокофий, Моисей, Гавриил, Софрон, Ерофей.

Заданне 20. Перакладзіце тэрміны з рускай мовы на беларускую.

Кожа; почки; сальные железы; лёгкие; желудочно-кишечный тракт; кислород; мочеви́на; надпочечники; мочеточники; мочевой пузырь; первичная моча; вторичная моча; плазма крови; лимфа; тканевая жидкость; наличие глюкозы; меньшая концентрация мочевины; мочевыделительная система; функции почек; потовые железы; минеральные соли; мочеиспускательный канал; поясничный отдел; почечные артерии и вены; почечная лоханка.

Сердце; головной мозг; пищевод; желудок; печень; поджелудочная железа; тонкий кишечник; слепая кишка; толстая кишка; прямая кишка; анальное отверстие; мочеполювое отверстие; трахея; аорта; лёгочные вены; яичник; почки; диафрагма; жёлчный пузырь; обонятельные доли; полушария переднего мозга; средний мозг; продолговатый мозг; мозжечок; лёгочные артерии; предсердие; желудочки сердца; дуга аорты.

Заданне 21. Перакладзіце тэрміны і тэрміналагічныя словазлучэнні на беларускую мову. З тэрмінамі, створанымі на мадэлі “прыметнік +назоўнік”, складзіце сказы.

1. Желтуха, желчь, общая слабость, небольшие подъёмы температуры, боли в области правого подреберья, резкое возбуждение, бред, судороги, бессознательное состояние, кожный зуд, кровоточивость дёсен, кровотечение, общее беспокойство, бессонница, рвота, подкожное кровоизлияние, несварение желудка, быть в бреду, сыворотка, почувствовать озноб, воспалительное заболевание печени, инфекционный гепатит, инъекция, различные яды, поджелудочная область, тяжелое осложнение, цирроз печени, развитие заболевания, стадия выздоровления, крайне тяжелое течение заболевания, точечные кровоизлияния, плотный налёт, пальпация, болезненность, подреберье, жёлчный пузырь, печень плотной консистенции.

2. Совершенствование методов диагностики маститов; состояние молочной железы; новейшие антимикробные препараты; методы и средства профилактики и лечения; отдельные разовые мероприятия; плановая система мероприятий по борьбе с болезнями; новые способы и средства для снижения уровня заболеваемости животных; воспроизводительная функция животных; продолжительность сухостойного периода; период от оплодотворения до родов; низкая кислотность, плотность, пониженная концентрация иммуноглобулинов; усовершенствование системы ветеринарного обслуживания; скотоводство-главный источник мясной и молочной продукции; снижение удоя, санитарных качеств молока; соблюдение технологии процесса получения молока; воспалительный процесс тканей молочной железы; возбудители заболеваний; клиниче-

ские, биохимические, гематологические, бактериологические, фармакологические методы исследований.

3. Многообразие животного мира; классификация животных; взаимосвязь с окружающей средой, анатомия животных изучает их внешнее и внутреннее строение; процессы жизнедеятельности организма животных; высокопродуктивные породы животных; одноклеточные; паразитические черви; ихтиология изучает представителей класса Рыбы; орнитология изучает птиц; царство животных насчитывает около 2 млн. видов; опылители растений (насекомые и птицы); вредные насекомые; хищники и паразиты; источник сырья для промышленности (кожа, шерсть, мясо); экспериментальные животные (морские свинки, мыши, крысы, кошки, собаки, обезьяны); ядовитые животные; источник лекарственных веществ (змеиный яд, мёд, прополис, олени рога); возбудители паразитарных заболеваний, переносчики возбудителей заболеваний; химический состав; клеточное строение; обмен веществ; эпителиальная, мышечная, нервная, соединительная ткани; органы движения, пищеварения, дыхания; органы нервной и выделительной системы; активное движение характерно только для животных; наследственность и изменчивость.

Заданне 22. Перакладзіце тэрміны на русскую мову. Складзіце і запішыце словазлучэнні ў навуковым стылі.

Пранікальны, згаральны, сціскальны, растваральны, злучны, сумяшчальны, адрознівальны, змешвальны, насычальны, аднаўляльны; прарывальнік, засцерагальнік, разбуральнік, праяўляльнік, узмацняльнік.

Заданне 23. Перакладзіце тэрміны і тэрміналагічныя словазлучэнні з рускай мовы на беларускую. Адзначце іх граматычныя асаблівасці (у параўнанні з рускай мовай).

Внесение удобрений; водоросли; волокнистость льна; влажность растений; вспахивание; всхожесть семян полевая; выгорание посевов; гвоздика; гидросев трав; глубина снежного покрова; глянецвитость волокна льна; девясил; донник белый; дурман; зерносушилка; зерноуборка; злаки; измельчение минеральных удобрений; использование удобрений; клевер; клеверище; колошение; корневище; крапива жгучая; светолюбивая культура; культурооборот; место природного произрастания; метод посадки; метод сева; мятлик болотный; обработка почвы; окопник; органообразование (у растений); осока; отава; отвердение смол; отцветание; пастбище сеяное; пашня; перезимовка растений; питание растений; плотность; подорожник; покров снежный; полынь; промерзание почвы; пырей ползучий; ромашка непахучая; дикорастущее растение; самосохраняемость растений; сбор камней; сев; севооборот; семена; скашивание травостоя; скрещивание; сорт; соцветие; спелость; табак; тимофеевка; травосеяние полевое; травосмесь; дикорастущие, естественные, многолетние, однолетние травы; тростник сахарный; тысячелистник обыкновенный; уплотнение посевов; фитомасса леса; хлеба; хлебозаготовки; хлопок-сырец; щавель.

Воспринимать изменения в окружающей среде; нормальная работа всех систем органов; условные рефлексы; центральная нервная система; веки и ресницы; глазные мышцы; зрительный нерв; зрительная зона затылочной доли коры мозга; хрусталик; стекловидное тело; сетчатка; роговица; зрачок; брови; веки; слёзная железа; роговица; задняя центральная извилина; передняя центральная извилина; височная доля; лобная доля; затылочная доля; малые размеры глазного яблока; большие размеры глазного яблока; ослабление ресничной мышцы; плоский хрусталик; увеличенная кривизна хрусталика; потеря эластичности хрусталика; теменная доля.

Заданне 24. Перакладзіце на беларускую мову тэкст. Выканайце граматычныя заданні пасля тэксту.

Академия ветеринарной медицины

Учреждение образования «Витебская ордена «Знак Почета» государственная академия ветеринарной медицины» является одним из старейших учебных заведений и ведущим вузом Республики Беларусь. Она создана в марте 1994 года согласно приказу министра сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь в результате реорганизации Витебского ветеринарного института.

Торжественное открытие Витебского ветеринарного института состоялось 4 ноября 1924 года. В первом наборе было 100 студентов, в институте работало 11 преподавателей.

Сегодня академия – один из ведущих центров высшего аграрного образования и науки страны. Учебный процесс в академии обеспечивают 28 кафедр, на которых работают около 350 преподавателей, среди них 27 докторов наук, профессоров, более чем две трети преподавателей имеют учёную степень кандидата наук.

Структура академии представлена четырьмя факультетами: ветеринарной медицины, биотехнологическим, повышения квалификации и переподготовки кадров агропромышленного комплекса, факультета международных связей, профориентации и довузовской подготовки, а также аграрным колледжем, который готовит фельдшеров ветеринарной медицины, зоотехников и агрономов, НИИ прикладной ветеринарной медицины и биотехнологии, двумя филиалами в Пинске и Речице.

На факультете ветеринарной медицины готовят врачей ветеринарной медицины общего профиля и со специализациями: гинекология и биотехнология размножения животных; ветеринарная бактериология и вирусология; болезни птиц; болезни свиней; болезни рыб и пчёл, ветеринарная биохимия, болезни мелких животных.

На биотехнологическом факультете готовят ветеринарно-санитарных врачей, провизоров ветеринарной медицины и зооинженеров общего профиля и со специализациями – племенное дело, технология первичной переработки продукции животноводства, птицеводство.

В академии обучается около 5000 студентов – граждан Республики Беларусь, России, Казахстана, Украины, Ливана, Туркменистана, Узбекистана, Китая и других стран.

Первые клинические навыки будущие специалисты получают на практических занятиях в 6 клиниках академии, где за учебный год 1500 больных животных проходят стационарное лечение и почти 2500 принимаются амбулаторно.

Заданні да тэксту:

1. Прачытайце тэкст. Вызначце, да якога функцыянальнага стылю ён адносіцца.

2. Пастаўце падкрэсленыя назоўнікі ў месным склоне адзіночнага ліку.

3. Змяніце па склонах лічэбнікі і словазлучэнні: *28 кафедраў, 1500, 2500, 4 факультэты, 2020 год, 350 (лічэбнікі запісаць словамі).*

4. Абгрунтуйце пастаноўку знакаў прыпынку.

5. Напішыце па 20 слоў лексікі ветэрынарнага ўрача, ветэрынарна-санітарнага ўрача, ветэрынарнага фармацэўта, зоаінжынера.

III. Раздзел для самакантролю

Практыкаванні для самастойнага выканання

Заданне 1. Запішыце словазлучэнні па-беларуску. Падакрэсліце назоўнікі, форма ліку якіх не супадае ў беларускай і рускай мовах, у дужках абазначце лік назоўніка.

Хоровое пение, сладкая земляника, крупные семена, грядка бобов, школьные годы, лирические стихи, введение в языкознание, каменные ворота, овсяная крупа, новое отношение, семейство рукокрылые, ежедневные хлопоты, цинковые белила, славянские имена, березовые дрова, примерное поведение, железная дверь, трусливое бегство, свежие овощи, спелая ежевика.

Заданне 2. Знайдзіце словазлучэнні, у якіх дапушчаны памылкі ў дапасаванні. Запішыце словазлучэнні правільна.

Кіслыя журавіны, прыгаршча цукерак, мокрыя каменні, аўсяныя крупы, рыбная кансерва, старажытны Гродна, глыбокая Свіслач, шакаладнае асарці, прыгожы бра, атрыманая карт-бланш, дарагая шампунь, бульбяное пюрэ, тармазная педаль, вялікі вусень, модная жабо, якасны каніфоль, важнае камюніке, Афрыканскае Лімбапо, новы ГЭС, прыгожы Мічыган, вясновая капеж, глыбокае Шпрэе, рагаты зебу, грыбная неруш, вясёлы канферансье.

Заданне 3. Запішыце словазлучэнні па-беларуску, у дужках абазначце род назоўніка.

Последняя запись, острая боль, свежий воздух, злая собака, стройный тополь, чудесная степь, горькая полынь, написать объявление, большая насыпь, выгодная продажа, детская обувь, высокий стебель, боязливый оленёнок, перепись населения, яркая шаль, кислый щавель, окружающая среда, неправильная дробь, древняя летопись, неполная опись, зеленая ботва, куст шиповника, высокий цикорий, новый кафель, красный пион.

Заданне 4. Запішыце словазлучэнні па-беларуску.

Два больших города, выполнить оба задания, три лучших студента, пять полных вёдер, четыре новых стола, два лишних дня, пять прочитанных книг.

Овладевать знаниями, проветривать помещение, показывать пример, предупредить об опасности, украшать цветами; оранжевые одуванчики.

Заданне 5. Запішыце словазлучэнні, паставіўшы залежныя словы ў патрэбным склоне.

Цешыцца (дзіця), дзякаваць (усе прысутныя), кватэра (два пакоі), загадчыца (дзіцячы садок), накіравалі (адрас), пайшлі (лісічкі), захварэць (адзёр), клапаціцца (птушкі), падобны (маці), сумаваць (дачка), паехаць (дровы).

Заданне 6. Перакладзіце на беларускую мову сказы і запішыце іх.

1) Оранжевые одуванчики прикрылись длинными листьями и стояли целый день, раскачиваемые ветром. 2) На реке ещё с времен боев остались переправы, заросшие ольхой. 3) Число картин, имеющих авторскую подпись Айвазовского, достигает четырёх тысяч. 4) Среди великих изобретений былых времен, окончательно выделивших род людской из приниженого состояния, наибольшую роль сыграла письменность. 5) Свежий, прохватывающий ветерок тянул с запада. 6) Отягощенные росой, покачиваются цветы.

Заданне 7. Выпраўце памылкі ва ўжыванні займеннікаў.

Расказаць пра сябе, абяцаць цябе, маўчаць пра табе, не магу дараваць сябе, прыехаць да цябе, пазнаю сябе, перамагчы сабе, падзякаваць табе, хваліць сабе.

Пытанні для самаправеркі

1. Што такое білінгвізм?
2. Якія існуюць віды білінгвізму?
3. Што называецца моўнай інтэрферэнцыяй?
4. На якіх моўных узроўнях можа праяўляцца інтэрферэнцыя?
5. Ад якіх фактараў залежыць ступень інтэрферэнцыі?

Тэмы для рэфератаў і паведамленняў

Моўная сітуацыя на беларусіх землях у X-XXI стст.

Білінгвізм і полілінгвізм у краінах Афрыкі і Азіі.

Білінгвізм і полілінгвізм у еўрапейскіх краінах.

Моўная сітуацыя ў краінах Паўночнай і Паўднёвай Амерыкі.

Тэставыя заданні

1. Моўная інтэрферэнцыя – гэта

- а) веданне дзвюх і больш моў;
- б) папераменнае карыстанне дзвюма мовамі;
- в) ужыванне элементаў адной мовы пры маўленні на іншай мове;
- г) гібрыд нацыянальнай мовы , а таксама яе розных тэрытарыяльных і сацыяльных разнавіднасцей.

2. Парушэнне дапасавання лексем у словазлучэнні залатая медаль (замест залаты медаль) выклікана

- а) лексічнай інтэрферэнцыяй;
- б) фанетычнай інтэрферэнцыяй;
- в) марфалагічнай інтэрферэнцыяй;
- г) сінтаксічнай інтэрферэнцыяй.

3. Парушэнне пастаноўкі націску ў словах пэўнай мовы пад уплывам іншай мовы называецца:

- а) марфалагічная інтэрферэнцыя;
- б) лексічная інтэрферэнцыя;
- в) сінтаксічная інтэрферэнцыя;
- г) акцэнтацыйная інтэрферэнцыя.

4. Білінгвізм – гэта

- а) веданне трох і больш моў;
- б) папераменнае карыстанне дзвюма мовамі;
- в) ужыванне элементаў адной мовы пры маўленні на іншай мове;
- г) гібрыд нацыянальнай мовы , а таксама яе розных тэрытарыяльных і сацыяльных разнавіднасцей.

5. Парушэнне некаторых форм вымаўлення слоў і словазлучэнняў літаратурнай мовы пад уплывам іншай мовы называецца:

- а) марфалагічная інтэрферэнцыя;
- б) лексічная інтэрферэнцыя;
- в) сінтаксічная інтэрферэнцыя;
- г) фанетычная інтэрферэнцыя. }

6. Парушэнне дапасавання лексем у словазлучэнні дзякаваць сябра (замест правільнага дзякаваць сябру) выклікана

- а) лексічнай інтэрферэнцыяй;
- б) фанетычнай інтэрферэнцыяй;
- в) марфалагічнай інтэрферэнцыяй;
- г) сінтаксічнай інтэрферэнцыяй.

7. Выберыце рад слоў, дзе ўсе словы і словазлучэнні напісаны правільна:

- а) маленькае гусяня, дубовы шкаф;

- б) новая кафля, залаты медаль;
- в) палявая рамонак, нядаўні запіс;
- г) пераплецёная рукапісь, злы сабака.

8. Выберыце рад слоў, дзе ўсе словы і словазлучэнні напісаны правільна:

- а) пераважная большасць, палявая рамонак;
- б) дубовы шкаф, поўны пачак;
- в) чарговы перапіс, агульная цікавасць;
- г) новая пасуда, моцны накіп.

9. Адзначце словазлучэнне з правільнай формай займенніка:

- а) здзіўляюся цябе;
- б) думаю пра цябе;
- в) нашкодзіш сам сябе;
- г) зарубі сябе на носе.

10. Адзначце словазлучэнне з памылкай у дзеяслоўным кіраванні:

- а) думаць пра будучыню;
- б) цешыцца з дзіцяці;
- в) жартаваць над сяброўкай;
- г) плакала з-за цябе.

11. Адзначце сказ з памылкай у каардынацыі дзейніка і выказніка:

- а) Частка зуброў жыве ў Белавежскай пушчы на волі.
- б) Тры браты на адным кані па белым полі едзе.
- в) Нехта з прамоўцаў высока ўзняў над галавой руку.
- г) Нямала гасцей прыязджала здалёк у гэты край.

12. Адзначце правільнае ўжыванне складаных форм ступеняў параўнанняў прыслоўяў і прыметнікаў:

- а) найлепшы;
- б) самы найлягчэйшы;
- в) больш складаней;
- г) найбольш весялей.

13. Адзначце словазлучэнне, у якім лічэбнікі ўжыты і запісаны правільна:

- а) шэсцьдзесятая гады;
- б) сямюдзесяццю працэнтамі;
- в) сустрэць двух студэнтак;
- г) чатырымя кнігамі. }

14. Выберыце рад слоў, дзе ўсе словы і словазлучэнні напісаны правільна:

- а) смачнае яблыка, чырвоная півоня;
- б) высокая таполя; няправільная дроб;

- в) доўгі цень, камода для бялізны;
- г) аўтобусны прыпынак, цудоўная стэп. }

15. Выберыце рад слоў, дзе ўсе словы і словазлучэнні напісаны правільна:

- а) горкі палын, упэўненая хада;
- б) высокая сцяблінна, алмазная россып;
- в) цудоўная стэп; прыгожая таполя;
- г) уласная цень, снежная завея. }

16. Адзначце словазлучэнне з правільнай формай займенніка:

- а) выпісаць сябе газеты;
- б) не хвалі сам сабе;
- в) прыйсці да цябе;
- г) удзячны цябе.

17. Адзначце словазлучэнне з памылкай у дзеяслоўным кіраванні:

- а) дзякаваць сябрам;
- б) схадзіць за хлебам;
- в) захварэць на ангіну;
- г) прыехаць па сяброў.

18. Адзначце сказ з памылкай у каардынацыі дзейніка і выказніка:

- а) Нямала звяроў жыве ў нетрах пушчы.
- б) На талаку сабраліся чалавек каля дваццаці.
- в) Шмат вуснай народнай творчасці нашага народа запісана этнографамі.
- г) Пяць братаў нарадзіліся ў адну ноч, і ўсе з адным іменем. }

19. Адзначце правільнае ўжыванне форм ступеняў параўнанняў прыслоўяў і прыметнікаў:

- а) больш выразней;
- б) найбольш дакладна;
- в) найменш адчувальней;
- г) больш маладзейшы.

20. Адзначце словазлучэнні, у якіх лічэбнікі ўжыты і запісаны правільна:

- а) дзесяццю новымі часопісамі;
- б) даручыць дзвюм вучням;
- в) паўтара тысячы;
- г) з трыстамі ўдзельнікамі.

21. Адзначце словазлучэнне з памылкай:

- а) злы сабака;
- б) залаты медаль;
- в) маленькая гусяня;
- г) старажытны рукапіс.

22. Адзначце словазлучэнне з памылкай:

- а) прыгожая таполя;
- б) моцны боль;
- в) уласная цень;
- г) снежная завея.

23. Адзначце словазлучэнне з правільна ўтвораным дзеепрыметнікам:

- а) адчыніўшыся дзверы;
- б) уладкаванныя рэчы;
- в) змоланае жыта;
- г) апалае лісце.

24. Адзначце словазлучэнне з правільна ўтвораным дзеепрыметнікам:

- а) пераацэненыя каштоўнасці;
- б) прыпухлая шчака;
- в) хвалюючыся вучні;
- г) ашукаты чалавек.

25. Адзначце словазлучэнні, напісаныя правільна:

- а) старажытны летапіс;
- б) моцная боль;
- в) няправільная дроб;
- г) снежная завея.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Антанюк, Л. А. Беларуская мова: прафесійная лексіка : курс лекцый / Л. А. Антанюк, Б. А. Плотнікаў. – Мінск : Акадэмія кіравання пры Прэзідэнце РБ, 2005. – 240 с.
2. Руденко, Е. Н. Белорусский язык. Профессиональная лексика : учебное пособие для студентов вузов / Е. Н. Руденко, А. А. Кожина, Е. Г. Задворная. – Минск : ТетраСистемс, 2005. – 384 с.
3. Беларуская мова. Прафесійная лексіка : дапаможнік / Д. В. Дзятко [і інш.]; пад агул. рэд. Д. В. Дзятко. – Мінск, 2013. – 208 с.
4. Курдеко, Ж. П. Беларуская мова: лексіка, стылістыка, тэрміналогія, культура маўлення : учеб.-метод. пособие для студентов 1 курса факультета ветеринарной медицины и биотехнологического факультета / Ж. П. Курдеко, Ю. В. Баушина. – Витебск : ВГАВМ, 2015. – 64 с.

ЗМЕСТ

Прадмова	3
I. Тэарэтычная частка	4
II. Практычная частка	10
III. Раздзел для самакантролю	17
Практыкаванні для самастойнага выканання	17
Пытанні для самаправеркі	18
Тэмы для рэфератаў і паведамленняў	18
Тэставыя заданні	19
Спіс выкарыстанай літаратуры	23

КАФЕДРА ЗАМЕЖНЫХ МОЎ

Моўная падрыхтоўка ажыццяўлялася ў Віцебскім ветэрынарным інстытуце са дня яго заснавання. У 1932 г. створана кафедра мовы і літаратуры. У 1933 г. яна была перайменавана ў кафедру роднай мовы. Загадчык – дацэнт Мазуркевіч А. С. (1932–1934 гг.). У 1944 г. уведзены самастойны курс замежных моў. Загадчык – Альхоўская М. С. (1944–1956 гг.). У 1952 г. курс пераўтвораны ў кафедру замежных моў. З таго часу кафедра з’яўляецца структурным падраздзяленнем акадэміі. Першым загадчыкам кафедры быў Манукоўскі У. М. (1952–1957 гг.). З 1957 па 1978 гг. кафедрай кіраваў старшы выкладчык Ханевіч І. С., у гэты перыяд вялікая ўвага ўдзялялася папулярызаванні замежных моў, стварэнню матэрыяльна-тэхнічнай базы. З 1978 па 2003 гг. кафедрай кіраваў старшы выкладчык Семанюк Р. М. Асаблівая ўвага звярталася на прафесійна накіраванае навучанне замежным мовам, шырока выкарыстоўвалася арыгінальная літаратура па спецыяльнасці, удзялялася ўвага міждысцыплінарнай інтэграцыі.

З 2003 г. кафедрай кіруе Картунова А. І. Паляпшэнне якасці адукацыйнага працэсу, распрацоўка інфармацыйна-навучальных матэрыялаў новага тыпу, садзейнічанне фарміраванню ў студэнтаў патрыятычнага пачуцця гордасці за акадэмію, за сваю краіну вызначаюцца як стратэгічныя задачы.

Сёння на кафедры забяспечваецца выкладанне англійскай, нямецкай, французскай, лацінскай, беларускай моў, рускай мовы як замежнай. Кафедра праводзіць падрыхтоўку магістрантаў і саіскальнікаў, актыўна ўдзельнічае ў рэалізацыі адукацыйных праграм на ФПК і ПК, ажыццяўляе моўную падтрымку навуковых даследаванняў, міжнароднай дзейнасці акадэміі.

Навукова-даследчая тэма: “Інфармацыйна-адукацыйнае асяроддзе як педагагічная сістэма прафесійна-асобаснага развіцця” дазваляе выявіць асаблівую ролю кафедры, якая забяспечвае моўную падрыхтоўку, як суб’екта, што актыўна ўдзельнічае ў фарміраванні сацыяльна-педагагічнага падтрымліваючага асяроддзя. Пазнавальная дзейнасць студэнтаў, развіццё іх прафесійна-асобасных якасцей актыўна падтрымліваецца распрацоўкай актуальных вучэбных, даведачных і вучэбна-метадычных матэрыялаў. Выкладчыкамі кафедры апублікавана больш за 120 прац: вучэбна-метадычныя дапаможнікі, манаграфіі, артыкулы. У 2018 г. распрацаваны для ўкаранення ў адукацыйны працэс 2 падручнікі з грыфам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь: “Англійская мова” (Картунова А. І., Васільева Т. К., Калішук І. Я., Кручанкова Т. М.), “Лацінская мова” (Воранава Г. П., Агафонава В. У., Елісеева Т. С.).

У 2008 г. асістэнтам кафедры Кудзелічам А. А., а ў 2018 г. асістэнтам кафедры Півавар К. С. абаронены кандыдацкія дысертацыі.

Студэнты паспяхова прымаюць удзел у рэспубліканскіх, міжнародных конкурсах, алімпіядах, канферэнцыях. Колькасць публікацый студэнтаў і магістрантаў за перыяд з 2013 па 2017 гг. перавышае 90 работ.

Сярод сваіх задач кафедра лічыць важным усебакова садзейнічаць папулярызаванні беларускай мовы, развіццю дыялога нацыянальных культур.

Па ўзніклых пытаннях звяртацца па тэл.: 53 80 55

E-mail: inyaz vsavm@tut.by

УА «ВІЦЕБСКАЯ ОРДЭНА «ЗНАК ПАШАНЫ» ДЗЯРЖАЎНАЯ АКАДЭМІЯ ВЕТЭРЫНАРНАЙ МЕДЫЦЫНЫ»

Віцебская ордэна «Знак Пашаны» дзяржаўная акадэмія ветэрынарнай медыцыны з'яўляецца найстарэйшай у Рэспубліцы Беларусь навучальнай установай, якая падрыхтоўвае ўрачоў ветэрынарнай медыцыны, ветэрынарна-санітарных урачоў, правізараў ветэрынарнай медыцыны і зоаінжынераў.

ВНУ ўяўляе сабой акадэмічны гарадок, які размешчаны ў цэнтры горада на 17 гектарах, уключае ў сябе архітэктурны ансамбль навучальных карпусоў, клінік, навуковых лабараторый, бібліятэкі, студэнцкіх інтэрнатаў, спартыўнага комплексу, Дома культуры, сталовай і кафэ, прафілакторыя для студэнтаў. У складзе акадэміі 4 факультэты: ветэрынарнай медыцыны; біятэхналагічны; павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў аграпрамысловага комплексу; завочнага навучання; падрыхтоўкі да паступлення ў ВНУ, прафарыентацыі і маркетынгу. У яе склад таксама ўваходзяць Аграрны каледж УА ВДАВМ, філіялы ў г. Рэчыца Гомельскай вобласці і ў г. Пінск Брэсцкай вобласці, першы ў сістэме аграрнай адукацыі НДІ прыкладной ветэрынарнай медыцыны і біятэхналогіі (НДІ ПВМ і Б).

У цяперашні час у акадэміі навучаецца каля 4 тысяч студэнтаў як з Рэспублікі Беларусь, так і з краін блізкага і далёкага замежжа. Навучальны працэс забяспечваюць больш за 320 выкладчыкаў. Сярод іх 33 доктара навук, 25 прафесараў, больш чым дзве трэція выкладчыкаў маюць вучоную ступень кандыдата навук.

Акрамя гэтага акадэмія вядзе падрыхтоўку навукова-педагагічных кадраў вышэйшай кваліфікацыі (кандыдатаў і дактароў навук), перападрыхтоўку і павышэнне кваліфікацыі кіруючых кадраў і спецыялістаў аграпрамысловага комплексу, выкладчыкаў сярэдніх спецыяльных сельскагаспадарчых навучальных устаноў.

Навуковыя пошукі і распрацоўкі выконваюцца вучонымі акадэміі на базе НДІ ПВМ і Б, у 24 кафедральных навукова-даследчых лабараторыях, у вучэбна-навукова-вытворчым цэнтры, філіялах кафедр на вытворчасці. У склад НДІ ўваходзіць 7 аддзелаў: клінічнай біяхіміі жывёл; гематалагічных і імуналагічных даследаванняў; фізічна-хімічных даследаванняў кармоў; хімічна-таксікалагічных даследаванняў; маніторынгу якасці жывёлагадоўчай прадукцыі ў ПЦР-лабараторыі; светлавой і электроннай мікраскапіі; інфармацыйна-маркетынжавы. Навукова-даследчы інстытут выконвае шырокі спектр фундаментальных і прыкладных даследаванняў, ажыццяўляе аналіз усіх відаў біялагічнага матэрыялу і ветэрынарных прэпаратаў, што дазваляе з дапамогай самых сучасных метадаў выконваць дзяржаўныя тэматыкі і заказы, а таксама на больш высокім якасным узроўні аказваць паслугі для прадпрыемстваў аграпрамысловага комплексу. Актыўнае выкананне навуковых даследаванняў дазволіла атрымаць сертыфікат аб акрэдытацыі акадэміі Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі і Дзяржаўным камітэтам па навуцы і тэхналогіях Рэспублікі Беларусь у якасці навуковай арганізацыі.

Валодаючы вялікім інтэлектуальным патэнцыялам, значнай вучэбнай і лабараторнай базай, ВНУ рыхтуе спецыялістаў у адпаведнасці з еўрапейскімі стандартамі, з'яўляецца вядучай вышэйшай навучальнай установай у галіне і мае сертыфікаваную сістэму менеджменту якасці, якая адпавядае патрабаванням ISO 9001 у нацыянальнай сістэме (СТБ ISO 9001 – 2015).

www.vsavm.by

210026, Рэспубліка Беларусь, г. Віцебск, вул. 1-я Даватара, 7/11, факс (0212) **51-68-38**,
тэл. **53 80 61** факультэт міжнародных сувязяў, прафарыентацыі і давузаўскай падрыхтоўкі;
51-69-47 (НДІ); E-mail: vsavmpriem@mail.ru.

Вучэбнае выданне

**Баушына Юлія Уладзіміраўна,
Півавар Кацярына Сяргееўна,
Чарнецкая Галіна Эдуардаўна**

**БЕЛАРУСКА-РУСКАЯ ІНТЭРФЕРЭНЦЫЯ.
ЗБОРНІК ПРАКТЫКАВАННЯЎ**

Вучэбна-метадычны дапаможнік

Адказны за выпуск А. І. Картунова
Тэхнічны рэдактар В. В. Лугавая
Камп'ютарны набор К. С. Півавар
Камп'ютарная вёрстка Т. А. Драба
Карэктар Т. А. Драба

Падпісана ў друк 24.01.2020. Фармат 60x108 1/16.
Папера афсетная. Рызаграфія.
Ум. друк. л. 1,75. Вуч.-выд. л. 1,18. Тыраж 70 экз. Заказ 2007.

Выдавец і паліграфічнае выкананне УА «Віцебская ордэна
«Знак Пашаны» дзяржаўная акадэмія ветэрынарнай медыцыны»
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/362 от 13.06.2014
ЛП №: 02330/470 от 01.10.2014 г.
Вул. 1-я Даватара, 7/11, 210026, г. Віцебск.
тэл. 8 (0212) 51-75-71.
E-mail: rio_vsavm@tut.by
<http://www.vsavm.by>

